

SAMTALSGUIDE TILL

Dop i förändring

– en studie av föräldrars aktiva val och församlingars strategiska doparbete

Samtalsguiden är framtagen av Sara Björk och Ulrika Jonsson, Sensus studieförbund

sensus

Svenska kyrkan

Introduktion

Att samtala med varandra ger nya perspektiv. Det kan låta stort och det är det. Möten mellan människor ger möjlighet att ta del av hur andra tänker och resonerar. I mötet och samtalet behöver du inte vara säker på vad du tycker. Kanske är det till och med en tillgång att få fundera högt – att ta del av andras tankar berikar och utmanar, nya idéer och insikter uppstår.

Denna samtalsguide vill vara en hjälp till er i församlingar, pastorat och stift som vill bli klokare ihop, samtala och reflektera över hur ert doparbete ser ut och hur det kan utvecklas.

METODTIPS

Läs gärna med pennan i hand. Att i marginalen sätta utropstecken (!) för det som blir en aha-upplevelse och ett frågetecken (?) för det som blir oklart underlättar när det är dags att i gruppen samtala om det aktuella avsnittet.

MODELL FÖR SAMTALET

En träff kan vara 2 x 45 minuter (exklusive paus) och ha följande upplägg:

Runda

Börja varje träff med en runda där var och en får möjlighet att berätta för de övriga i gruppen om sitt helikopterperspektiv. Låt var och en tala utan att kommentera det som sägs. Det är bra att inte värdera det andra säger, utan istället lyssna och ta in.

Samtal

Gruppen samtalar utifrån de frågor som samtalsmaterialet ger förslag på eller lyfter de tankar som finns i gruppen.

Avslutning

Avrunda med att var och en får säga ett par ord kring reflektioner utifrån backspegeln.

HELIKOPTERPERSPEKTIV

- » Texterna handlar, som jag ser det, i huvudsak om...
- » Under den här träffen vill jag gärna prata om...

BACKSPEGEL

- » Har vi berört det vi önskade i början av samlingen?
- » En tanke som dröjer sig kvar?
- » En känsla som berör?
- » En handling du utmanas att göra?

Hur många gånger ni träffas bestämmer ni själva. Låt sammanhanget, tiden, deltagarnas intresse och förutsättningar, avgöra hur genomgången av boken ska läggas upp och anpassa antalet samlingar och gruppens samtal utifrån de specifika förutsättningarna.

ATT TÄNKA PÅ INNAN START

Kom överens om vilka samtalsregler som ska gälla för det goda samtalet. Utse en samtalsledare som värnar om att alla kommer till tals, att gruppen håller sig till ämnet, att tiden fördelas rättvist och att ni möter varandra i respekt.

Vi samtalar inte för att ”vinna” utan för att få nya perspektiv och berika varandra. Tillåt dig och andra att testa tankar även om de inte är färdiga.

- » Ta en kontakt med ditt närmaste Sensuskontor så får du hjälp med att komma igång. Du kan få fler tips och idéer på pedagogiska metoder som underlättar samtalet i gruppen.
- » Det är enkelt att registrera din cirkel hos Sensus: sensus.se/startacirkel
- » Du kan välja på att använda en papperslista för att fylla i träffarna eller så väljer du e-listan.

KAPITEL 1

Dopsedens utveckling

Dop i Svenska kyrkan är sedan 2011 inte längre är en majoritetsnorm i Sverige som helhet. Det ”alla” en gång gjorde gör inte ”alla” längre. Bilden av varför en väljer eller väljer bort dop är relativt komplex. Därför behövs en reflektion och ett samtal om frågorna som handlar om varför vi vill döpas, eller varför jag/vi vill döpa vårt barn.

» Om du är barndöpt

Vet du varför dina föräldrar lät döpa dig? Hur gick det till? Känner du någon i din generation som inte blev döpt? Varför då?

» Om du är vuxendöpt

Varför lät du döpa dig? Hur gick det till? Vilka reaktioner från omgivningen möttes du av?

- » Hur ser utvecklingen av dopen ut i den egna församlingen i relation till församlingar av samma typ och i relation till landet i sin helhet.
- » Vad kan eventuella skillnader bero på? Beror de på befolkningssammansättningen, eller på en stark eller svag lokal doptradition eller på andra yttre omständigheter.
- » Har den lokala utvecklingen påverkats av en särskild satsning på dopet eller avsaknaden av en sådan

KAPITEL 2

Variationer i doptradition

Om du är barn till två föräldrar som är sambos, där mamman är medlem i Svenska kyrkan och där någon av föräldrarna är konfirmerade är sannolikheten störst att du blir döpt. Om du dessutom bor på landsbygd, glesbygd eller i en mindre stad, samt om dina föräldrar tjänar medelmåttigt till bra, och om de har en medelmåttig utbildning så höjs sannolikheten ytterligare. Höginkomsttagares barn döps också i större utsträckning än låginkomsttagares.

VEM LÅTER DÖPA SINA BARN ENLIGT UNDERSÖKNINGEN?

- » Mammans medlemskap i Svenska kyrkan påverkar
- » Om du är konfirmerad eller ej
- » Var du bor påverkar
- » Föräldrars civilstånd, inkomst och utbildning påverkar

De allra flesta som låter döpa sina barn gör det för att de uppfattar dopen som en fin tradition. Utöver detta argument framkommer också att en vill att barnet ska tillhöra Svenska kyrkan (färre än hälften) liksom att personen har en kristen tro och vill att deras barn också ska få det (18 procent)

Det behöver dock inte finnas någon motsättning mellan dessa traditions- och trosbaserade argument för att döpa, eller att det ena utesluter det andra. Man kan ju faktiskt döpa av båda anledningarna. Var gränsen mellan tradition och tro går är inte heller helt given. Tradition kan också vara något som är djupt förankrat i människors liv och då är det inte något som är en motsats till kristen tro

Det är också vanligare att svara ”för att min partner ville det” om du är man än om du är kvinna.

SAMTALSFRÅGA: VARFÖR VÄLJER MÄNNISKOR ATT LÅTA DÖPA SITT BARN I ER FÖRSAMLING?

Möjliga svar:

- » För att det är en fin tradition.
- » För att barnet ska bli tillhörigt.
- » För att det är min/vår tro.
- » För att jag/vi har goda erfarenheter av kyrkan
- » För att det är en fin passagerit och jag/vi vill fira med mina nära och kära att jag/vi vill kommunicera att jag/vi fått barn.
- » För att omgivningens förväntningar sig det eller för att min partner vill det.
- » Annat.

VARFÖR VÄLJER MAN ATT INTE LÅTA DÖPA SINA BARN ENLIGT UNDERSÖKNINGEN?

Det vanligaste argumentet för att inte låta döpa sina barn är att det är ett val som barnet själv måste få bestämma över, senare i livet. Nästan lika vanligt är argumentet att personen själv inte är troende. Brist på tradition att döpa barn inom den egna familjen och släkten tycks inte vara en anledning till att välja bort dopet.

SAMTALSFRÅGA: VARFÖR VÄLJER MAN ATT INTE LÅTA DÖPA SINA BARN HOS ER?

- » Det måste vara barnets eget val
- » Icke troende
- » Brist på tradition inom egen familj/släkt
- » Dåliga erfarenheter av kyrkan
- » Tillhör annan religion
- » Partnern vill inte
- » Orken/tiden räcker inte till
- » Ekonomiska skäl

KAPITEL 3

Dopseden i ständig förändring – en återblick

I kapitlet lyfts tre företeelser som visar på dopets förändrade ställning i Svenska kyrkan. Det faktum att nattvardsbordet öppnats för alla döpta oavsett ålder, att dop och medlemskap kopplas samman och det tydliggjorts att dopet är en livstydning, bland annat genom doppåminnelse har gjort att dopets ställning i Svenska kyrkan har stärkts.

SAMTALSFRÅGOR

- » Har dopets ställning förändrats i er församling de senaste 10, 15 eller 20 åren?
- » På vilket sätt har det märkts i så fall?
- » Hur uttrycks det att nattvardsbordet är öppet för alla döpta?
- » Hur märks det att dop och medlemskap hänger ihop?
- » På vilka sätt aktualiseras dopet genom livet?

I och med kyrkohandboken 1986 blev det allt vanligare med dopgudstjänster och en majoritet av församlingarna runt om i Sverige erbjuder numera dopgudstjänster. Allt fler församlingar erbjuder också möjligheten att låna församlingslokaler för själva dopkalaset.

- » När firas dopet i er församling? I kyrkan i samband med huvudgudstjänst? I familjegudstjänster? I dopgudstjänster? Vid drop-in gudstjänster?
- » Var firas dopet i er församling? I kyrkan, i kapell eller andra kyrkorum eller i hemmen? Eller på annan plats? I så fall var? Har detta förändrats de senaste åren?

- » Hur ser doppastoralen ut hos er? Finns det en medvetenhet bland medarbetarna i församling om vad som är eftersträvanvärt i arbetet med att motivera människor till dop?
- » Vilka valmöjligheter, när det gäller tid och plats, erbjuder församlingen föräldrarna eller dopkandidaten? Finns det möjlighet att låna lokal till dopfest hos er?
- » Hur uppmärksammas/kungörs de som döpts hos er? Dopträd eller någon annan synlig symbol? Under kyrkans allmänna förbön? Gåva till familjen?
- » Hur förbereds dopfamilj/dopkandidat för dopet? Var sker samtalet? Vad är vanligt att man pratar om?
- » Förekomsten av faddrar ökar, vad tror ni det kan bero på? På vilket sätt arbetar ni med fadderskapet inför dopet?
- » Hur följs dopet upp? Skickar ni årshälsning eller har ni någon annan typ av dopuppföljning i era rutiner?
- » Seder och bruk har förändrats under århundradena när det gäller dop, men ändå är dopet ett och detsamma. Vad betyder det för dopet idag och i framtiden?

KAPITEL 4

Att nå ut till potentiella dopföräldrar-församlingar utvecklingsarbete kring dopet

Dopet kommuniceras på många sätt, i gudstjänster, på andra sätt i församlingens liv, via riktade utskick och doppaket. I Kyrkoordningen regleras att församlingarna ska informera nyblivna föräldrar inom Svenska kyrkan om dopet: "Församlingens kyrkoherde ska innan ett barn uppnått sex månaders ålder informera föräldrar eller annan vårdnadshavare som tillhör Svenska kyrkan om dopet och om bestämmelserna för kyrkotillhörighet samt erbjuda dem att låta döpa sitt barn." Utöver de obligatoriska utskicken använder sig många församlingar av ytterligare sätt att kommunicera om dopet.

SAMTALSFRÅGOR

Hur kommunicerar ni om dopet?

- » Personligt brev från kyrkoherde?
- » Gåva eller brev från församlingen?

- » Hemsida?
- » Sociala medier?
- » I samband med annan verksamhet?
- » Hembesök?
- » Andra sätt?

Vilken målgrupp tänker ni er ska ta emot informationen?

- » Nyblivna föräldrar? Odöpta konfirmander och vuxna? Andra?

Hur mycket information om dopet finns med i era respektive kommunikationskanaler?

- » Kortfattad hänvisning till församlingsexpeditionen, mest praktisk information eller längre utläggningar om dopets betydelse och utformning?
- » För och nackdelar med olika typer av information?

Hur beskriver ni vad dopet är i er kommunikation?

- » ...att vara välsignad (älskad, önskad, sedd)?
- » ...att vara kyrka?
- » ...att dö och uppstå med Kristus?
- » ...att födas på nytt?
- » ...att bli ren och ta emot Guds ande?
- » ...att förlåtas?
- » ...att ha ett uppdrag?
- » ...att klä sig i Kristus?
- » ...att leva i och av nåd?
- » ...något annat?

Vilket språk används i kommunikationen, både bildligt och bokstavigt?

- » Vilka bilder/filmer används? Vilka syns? Vilka är representerade? Hur ser familjekonstellationerna ut? Heteronormativa par?
- » Vilket språk används?
- » Förutsätter vi förkunskaper eller skriver vi för någon som aldrig satt sin fot i kyrkan?

Frågar ni någon gång hur dopföräldrar eller dopkandidater har hittat information om dopet och hur de uppfattade den?

Kommuniceras dopuppföljning i församlingen och i så fall hur?

KAPITEL 5

Två lokala exempel på systematiska dopsatsningar

I detta kapitel tar vi del av hur Örnsköldsviks församling, Härnösands stift och Märsta pastorat, Uppsala stift, har arbetat systematiskt i att utveckla arbetet kring dopet.

FUNDERA OCH REFLEKTERA UTIFRÅN TRE NYCKLAR:

- » En tanke som dröjer sig kvar?
- » En känsla som berör?
- » En handling du/ni utmanas att göra?

KAPITEL 6

Sammanfattande slutsatser och framåtblick

- » Vilka omständigheter i er församling har betydelse för resultatet av att döpa eller inte döpa?
- » Vad kan vi som församlingsmedarbetare påverka i detta?
- » Hur ska resultatet påverka hur vi kommunicerar om dopet?
- » Hur tror ni att dopet kommer utvecklas i er församlingen under de kommande åren.
- » Hur ser inflyttningen ut, kommer nya grupper av människor, vad kan det tänkas betyda för det strategiska doparbetet?
- » Hur når vi nya grupper.
- » Hälften av de som valt att inte låta döpa sina barn gjorde det därför att de vill att barnet själv ska bestämma. Ska vi som församling erbjuda dop vid fler tillfällen än i samband med födelsen?
- » Behöver vi ändra vårt sätt att kommunicera – exempelvis med anledning av att allt fler vuxen- och konfirmanddop? Ser man tendenser till att olika delar av församlingen dras isär – i fråga om dopsed och andra kyrkliga handlingar och vad har man i så fall för tankar kring detta?